

City Deal Over AI

Preambule

De gezamenlijke belofte

In de City Deal Over AI spreken de Partijen (overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties) af een interbestuurlijke én publiek-private samenwerking op te zetten die zich richt op het verantwoord en effectief inzetten van Artificial Intelligence (AI) voor maatschappelijke opgaven die samenhangen met de leefbaarheid van steden en dorpen.

Partijen beloven gezamenlijk te leren, ontwikkelen, toepassen en borgen. Dat doen zij via een gedeelde structuur van een AI-Atelier, een Kennisnetwerk en concrete Projecten. Zij doen dit met inachtneming van de publieke waarden veiligheid; rechtvaardigheid; welzijn, duurzaamheid en welvaart; autonomie; lokale identiteit.

Door elkaars expertise te benutten, fouten en successen te delen en samen te investeren in kennis en capaciteit en te leren van ervaringen in binnen- en buitenland, bouwen de Partijen aan een wendbare en toekomstbestendige publieke sector die AI inzet met oog voor mens, samenleving en democratische waarden.

De maatschappelijke vraag

Ruim twee van de drie Nederlanders, zo'n 12 miljoen mensen, wonen in een stedelijke omgeving¹. Dat aantal zal de komende jaren alleen maar toenemen, door bevolkingsgroei én een sterkere concentratie in steden. Overheden staan voor de ingewikkelde opgave om die groei op te vangen én tegelijkertijd een prettige leefomgeving te bieden waar mensen veilig en gezond kunnen wonen en werken.

Die opgave kent vele spanningen. Zo leidt de aanzienlijke woningbouwopgave – die zoveel mogelijk binnenstedelijk moet worden gerealiseerd – tot druk op de leefbaarheid en mobiliteit in steden.

Bovendien wordt de voortgang van deze bouwopgave ernstig belemmerd door factoren zoals stikstofproblematiek en netcongestie. Daarnaast zijn er nog andere conflicterende belangen. Zo vraagt de energietransitie om versnelling, maar deze botst met het ruimtegebrek, het beperkte draagvlak en de krapte in de uitvoeringscapaciteit. Ook klimaatadaptatie is noodzakelijk, maar is nog onvoldoende structureel verankerd in beleid en uitvoering. Tegelijkertijd staan vanzelfsprekendheden onder druk: toegang tot voldoende drinkwater of bescherming tegen overstromingen is niet langer gegarandeerd. Ook sociaaleconomisch gezien is de stad allang niet meer de emancipatiemachine die zij ooit was². De kloof tussen arm en rijk groeit en vormt daarmee een potentiële bron van spanningen, juist nu de inhoud van werk snel verandert door de digitale transitie. Voor veel mkb'ers is het bovendien lastig om de juiste keuzes te maken: hoe benut je als ondernemer de kansen van AI optimaal? En hoe zorg je er als stad voor dat het midden- en kleinbedrijf blijft floreren?

Bij het oplossen van al die opgaven is goed contact met inwoners en ondernemers noodzakelijk. Echter, de overheid heeft juist steeds meer moeite om een goed contact te onderhouden met de mensen in het land³. Zij ervaren de dienstverlening van de overheid vaak als afstandelijk, ontoegankelijk, onnodig complex en bureaucratisch. Daarbovenop zijn er grote personeelstekorten in vrijwel elk domein. Die personeelstekorten spelen niet alleen binnen de overheid, maar ook in sectoren als de zorg, het onderwijs en de bouw.

AI als kans

AI biedt kansen om deze opgaven aan te pakken: er is steeds meer data beschikbaar en deze kan met behulp van AI-systemen geanalyseerd worden om inzicht te krijgen in het functioneren van een gemeente. Dit stelt overheden in staat om betere beslissingen te nemen en beleid, besluitvorming en uitvoering te verbeteren. Maar gemeenten, en andere organisaties, die aan de slag willen met AI, lopen aan tegen een gebrek aan kennis en capaciteit om grote doorbraken met AI binnen hun organisatie te bereiken. Om de kansen van AI optimaal te benutten, moeten functieprofielen worden herschreven en medewerkers worden bijgeschoold. Een enorme opgave voor de HRM-afdelingen van niet alleen gemeenten, maar alle organisaties.

Ook vinden Partijen het vaak lastig om AI concreet te maken. Hoe vertaal je deze grote technologische verandering in de dagelijkse praktijk? Hoe geef je AI handen en voeten?

¹ Bron: CBS Statline

² Bron: Bron: Atlas van Afgehaakt Nederland (De Voogd & Cuperus, dec. 2021)

³ Bron: Bron: Atlas van Afgehaakt Nederland (De Voogd & Cuperus, dec. 2021)

In deze City Deal worden de krachten van de deelnemende Partijen gebundeld, door de bestaande kennis en expertise bij elkaar te brengen en te combineren. Door deze samenwerking wordt er efficiënt gebruik gemaakt van kennis en capaciteit om een zo groot mogelijke impact en samenhang te realiseren.

Om deze kansen verantwoord te benutten, hanteren de Partijen in deze City Deal de volgende randvoorwaarden: AI wordt op een veilige manier toegepast. Partijen zetten zich in voor veilige ontwikkeling en gebruik van AI-systemen. AI wordt op een rechtvaardige wijze ontwikkeld en toegepast. Dit betekent dat bestaande wet- en regelgeving wordt gerecepteerd bij het ontwikkelen en toepassen van AI. Partijen onderschrijven de waarden als non-discriminatie, transparantie en kansengelijkheid. AI dient altijd het menselijke welzijn en draagt bij aan een duurzame toekomst en welvaart. Hierbij zetten Partijen zich in om waar mogelijk AI op een duurzame wijze te ontwikkelen. De menselijke autonomie wordt geborgd bij het ontwikkelen en toepassen van AI-systemen. Partijen zorgen voor mensgerichte AI en zorgen ervoor dat de mens zijn autonomie en controle behoudt. Tot slot geldt dat AI moet worden gevoed met lokale data en dat de interpretatie van die data voldoende ruimte moet houden voor de uniciteit van gemeenten. Een stad is meer dan een dataset. Rekeninghouden met *genius loci* voorkomt eenheidsworst.

Het is daarbij ook belangrijk dat bij het ontwikkelen van de technologie gegarandeerd kan worden dat toekomstbestendige en robuuste systemen (onafhankelijk en soeverein) worden ontwikkeld, die generiek inzetbaar zijn binnen de publieke sector, ook wanneer het ICT landschap in de toekomst verandert. Naast private AI-toepassingen moet er ook publieke AI worden ontwikkeld.

Tenslotte is het belangrijk dat wordt aangesloten op maatschappelijke, technologische, ethische, politieke en juridische ontwikkelingen elders in de Europese Unie, daarvan te leren en de geleerde lessen ook actief te delen met Europese partners.

Aan de slag

Deze City Deal wordt uitgevoerd via drie samenhangende onderdelen: het AI-Atelier, het Kennisnetwerk en de Projecten. Samen vormen zij een lerend ecosysteem waar vanuit open innovatie kennis wordt ontwikkeld, gedeeld en toegepast. In het vervolg van deze tekst staat beschreven hoe dit proces is ingericht. De afspraken en rollen worden jaarlijks uitgewerkt in gezamenlijke jaarplannen, zodat de samenwerking doelgericht én flexibel blijft. Zo brengen de Partijen de belofte van deze City Deal stap voor stap in de praktijk.

Partijen

1. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, E. van Marum, voor een periode van 4 jaar, hierna te noemen: BZK;

2. Het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, te dezen vertegenwoordigd door B. van Graft, Directeur Ruimtelijke Informatie, voor een periode van 4 jaar, hierna te noemen: VRO;

Partijen genoemd onder 1 en 2 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan en hierna samen te noemen: de Ministeries;

3. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Apeldoorn namens deze: M. Wenzkowski, wethouder, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: gemeente Apeldoorn;

4. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Breda namens deze: C.E.A.H. Krannenburg-Van Eerd, wethouder Economie, Innovatie en Digitalisering, Arbeidsmarkt en Financiën, voor een periode van 4 jaar, hierna te noemen: gemeente Breda;

5. De gemeente Den Haag, te dezen vertegenwoordigd door M. Fraanje, Directeur Ruimte & Economie (Dienst Stedelijke Ontwikkeling), voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: gemeente Den Haag;

6. De gemeente 's-Hertogenbosch, te dezen vertegenwoordigd door J.H.C.M. van Beers, CDO, voor een periode van 4 jaar, hierna te noemen: gemeente 's-Hertogenbosch;

7. De gemeente Rotterdam, te dezen vertegenwoordigd door P. J. den Held, Chief Information Officer, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: gemeente Rotterdam;

8. De gemeente Sittard-Geleen, te dezen vertegenwoordigd door I.G.H. Kengen-Moonen, Teammanager, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: gemeente Sittard-Geleen;

Partijen genoemd onder 3 tot en met 8 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan en hierna samen te noemen: de Gemeenten;

8. Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek TNO, te dezen vertegenwoordigd door M.A. Zegveld, Managing Director unit ICT, Strategy & Policy voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: TNO;

Partij genoemd onder 9, handelend in zijn hoedanigheid van bestuursorgaan en hierna te noemen: de ZBO.

9. Argaleo BV, te dezen vertegenwoordigd door A.J. Steenbakkers, Directeur, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: Argaleo;

11. Elba Media bv, te dezen vertegenwoordigd door E.A. van Eekelen, Directeur, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: ELBA\REC;

12. ESRI Nederland B.V., te dezen vertegenwoordigd door J. ten Siethof, Managing Director, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: ESRI Nederland;

13. Goudappel B.V., te dezen vertegenwoordigd door L.J.J. Wismans, Directeur Technologie en Innovatie, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: Goudappel;

14. KPN B.V., te dezen vertegenwoordigd door C. Roest, VP Public, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: KPN;

15. Starling Associates B.V., te dezen vertegenwoordigd door L.B. van Vianen, Directeur, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: Starling Associates;

Partijen genoemd onder 10 tot en met 15 ieder handelend in hun hoedanigheid van bedrijf en hierna samen te noemen: de Bedrijven;

16. De Friese Aanpak, te dezen vertegenwoordigd door Dhr. H.J.C.M. Verbunt, Gemeentesecretaris van Noardeast-Fryslân, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: De Friese Aanpak;

17. EIT Urban Mobility Innovation Hub West BV, te dezen vertegenwoordigd door W.F.G. Metzelaar, Managing Director, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: EIT Urban Mobility Innovation Hub West;

18. Stadscampus De Kien Deventer, te dezen vertegenwoordigd door R. Nelissen, Programma manager De Kien, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: De Kien;

19. Stichting DMI-ecosysteem, te dezen vertegenwoordigd door C.J. De Jonge, Directeur, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: DMI-ecosysteem;

Partijen genoemd onder 16 tot en met 19 ieder handelend in hun hoedanigheid van samenwerkingsverband en hierna samen te noemen: de Ecosystemen;

20. Stichting Hogeschool Rotterdam, te dezen vertegenwoordigd door F.D. Boels, lid van het College van Bestuur, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: Hogeschool Rotterdam;

21. Stichting Hogeschool van Amsterdam, te dezen vertegenwoordigd door J.E.A.M. Nooren, voorzitter College van Bestuur voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: Hogeschool van Amsterdam,

22. Stichting NHL Stenden, te dezen vertegenwoordigd door R.M. Delger, directeur Thorbecke Academie, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: NHL Stenden;

23. TU Delft, te dezen vertegenwoordigd door S.P. Hoogendoorn, directeur Transport & Mobiliteits Instituut voor een periode van 4 jaar, hierna te noemen: TU Delft;

Partijen genoemd onder 20 tot en met 23 ieder handelend in hun hoedanigheid van Universiteit of Hogeschool en hierna samen te noemen: de Kennisinstituten;

24. GovTech NL, te dezen vertegenwoordigd door E.E.T. Beeker, Managing Director The Hague Tech Alpha B.V., voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: GovTech NL;

25. Lectorenplatform Praktijkgericht ICT Onderzoek, te dezen vertegenwoordigd door E. Fledderus, Voorzitter, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: PRIO;

26. Stichting ECP, te dezen vertegenwoordigd door A.J.M. van Bellen, Algemeen Directeur, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: ECP;

27. Stichting Post-X Society, te dezen vertegenwoordigd door P.T.M. van Boheemen, directeur-bestuurder, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: Post-X Society;

28. Stichting Platform31, te dezen vertegenwoordigd door M.D. Appelman, Directeur-bestuurder, voor een periode van 4 jaar, hierna te noemen: Platform31;

29. Stichting Waag Society, te dezen vertegenwoordigd door T. Terhorst, Head of New Business, voor een periode van 2 jaar, hierna te noemen: Waag Futurelab;

Partijen genoemd onder 24 tot en met 29 hierna samen te noemen: de Maatschappelijke Organisaties;

Hierna allen tezamen genoemd: Partijen;

Overwegingen

1. Interbestuurlijk innovatieprogramma Agenda Stad⁴, onderdeel van het Ministerie van BZK, stimuleert innovatie, samenwerking en kennisdeling tussen overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen om duurzame groei, leefbaarheid en innovatiekracht te bevorderen. Dit doet zij door het sluiten van City Deals⁵, meerjarige samenwerkingen tussen Partijen op concrete stedelijke transitieopgaven, om deze doelen te bereiken.
2. In City Deals werken ambitieuze organisaties bestaande uit gemeenten, publieke en private partijen samen om aan nieuwe oplossingen te werken, waarbij bestaande praktijken, processen en financieringsmodellen tegen het licht gehouden worden. Het is een bijzondere interbestuurlijke samenwerking tussen verschillende Partijen die door middel van innovatie en experimenteren tot oplossingen voor deze opgaven probeert te komen.
3. In de City Deal Over AI committeren de Partijen zich tot het realiseren van een interbestuurlijke en publiek-private samenwerking waarin Partijen gezamenlijk leren hoe zij op een verantwoorde en effectieve manier AI kunnen inzetten voor het oplossen van maatschappelijke opgaven die samenhangen met de leefbaarheid van steden en dorpen.
4. De City Deal Over AI sluit waar mogelijk aan bij de Europese ambities en regelgeving rondom data en kunstmatige intelligentie, waaronder de AI-verordening (AI Act), de datastrategie van de EU en de inzet op digitale soevereiniteit. Partijen verkennen actief de samenwerking met Europese initiatieven, toezichthouders en platformen, om lering te trekken uit internationale ervaringen en gezamenlijk op te trekken in het ontwikkelen van veilige, soevereine en publieke digitale infrastructuur.
5. In deze City Deal wordt gewerkt met Randvoorwaarden. Dit zijn:
 - **Veiligheid**
AI wordt op een veilige manier toegepast. Partijen zetten zich in voor veilige ontwikkeling en gebruik van AI-systemen.
 - **Rechtvaardigheid**
AI wordt op een rechtvaardige wijze ontwikkeld en toegepast. Dit betekent dat bestaande wet- en regelgeving wordt gerespecteerd bij het ontwikkelen en toepassen van AI. Partijen onderschrijven de waarden als non-discriminatie, transparantie en kansengelijkheid.
 - **Welzijn, duurzaamheid en welvaart**
AI dient ten alle tijden het menselijke welzijn en draagt bij aan een duurzame toekomst en welvaart. Hierbij zetten Partijen zich in om waar mogelijk AI op een duurzame wijze te ontwikkelen.
 - **Autonomie**
In deze City Deal wordt de menselijke autonomie geborgd bij het ontwikkelen en toepassen van AI-systemen. Partijen zorgen voor mensgerichte AI en zorgen ervoor dat de mens zijn autonomie en controle behoudt.
 - **Lokale identiteit**
AI moet worden gevoed met lokale data en de interpretatie van die data, moet voldoende ruimte houden voor de uniciteit van gemeenten. Een stad is meer dan een dataset. Rekeninghouden met genius loci voorkomt eenheidsworst

Definities

In dit convenant wordt verstaan onder:

⁴ Kamerstukken II 31 757-110

⁵ Kamerstukken II 31 757-110

AI: Een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met verschillende niveaus van autonomie te werken en dat na het inzetten ervan aanpassingsvermogen kan vertonen, en dat, voor expliciete of impliciete doelstellingen, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen die van invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen.⁶

Generatieve AI: Een vorm van kunstmatige intelligentie waarbij algoritmes worden ingezet om content te genereren op verzoek van een gebruiker. Met een eenvoudige opdracht in natuurlijke taal, een prompt, kunnen gebruikers in een handomdraai content zoals tekst, beeld, geluid, video of computer-code genereren. Generatieve AI is ook een voorbeeld van 'general purpose AI' (GP AI). Dit is volgens de AI-verordening krachtige AI die voor meerdere toepassingen en domeinen aangepast en ingezet kunnen worden⁷.

Komen het volgende overeen:

Artikel 1 – Doel, subdoelen en ambities

Het hoofddoel van deze City Deal is:

Het realiseren van een interbestuurlijke en publiek-private samenwerking waarin Partijen gezamenlijk leren hoe zij op een verantwoorde en effectieve manier AI kunnen inzetten voor het oplossen van maatschappelijke opgaven die samenhangen met de leefbaarheid van steden en dorpen. De samenwerking is gericht op het ontwikkelen, toepassen en borgen van AI-toepassingen binnen een gezamenlijke structuur van een AI-Atelier, Kennisnetwerk en Projecten. Dit gebeurt met inachtneming van de Randvoorwaarden veiligheid; rechtvaardigheid; welzijn, duurzaamheid en welvaart; autonomie; lokale identiteit.

Dit wordt bereikt door het in te zetten op de onderstaande subdoelen:

1. Het inzetten op een goede samenwerking door deelnemende Partijen in een gezamenlijke werkplaats op het gebied van juridische vraagstukken, technologie, aanbestedingen, inkoop, ethiek, dienstverlening, HRM, enzovoort.
2. Het bevorderen van kennis en begrip over AI onder (lokale) medewerkers en bestuurders van Partijen, door het opzetten van een actief en lerend kennisnetwerk waarin ervaringen, inzichten, lessen en dilemma's worden gedeeld tussen Partijen.
3. Het opzetten van een beproefde samenwerkingsstructuur waarin Partijen gezamenlijk kunnen innoveren op een transparante, schaalbare en ethisch verantwoorde manier.
4. Het verbeteren van interne processen en het samen ontwikkelen van ontwerpvoorwaarden voor verantwoorde inzet van AI en het borgen daarvan in handreikingen, toolboxen enzovoort.
5. Het implementeren en opschalen van bewezen AI-toepassingen die bijdragen aan het aanpakken van maatschappelijke opgaven.
6. Het ontwikkelen van nieuwe nog niet bestaande AI-toepassingen die bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven.

De Partijen overwegen daarbij dat:

- Het voorkomen van technofix-denken noodzakelijk is; voordat technologische oplossingen worden ingezet, dient eerst een integrale probleemanalyse plaats te vinden.
- Open source werken, het hanteren van open standaarden en het ontwikkelen van platformafhankelijke toepassingen kan bijdragen aan het voorkomen van vendor lock-ins.
- Samenwerking binnen een publiek-private context gewenst is, waarbij ruimte wordt gecreëerd voor experimenten in een veilige leeromgeving. Die samenwerking wordt succesvol als ook kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties aanhaken en burgers waar nodig kunnen aanhaken.
- Er actief wordt geleerd van elkaars successen en fouten, met als uitgangspunt het delen van kennis, inzichten en producten binnen de samenwerking én met het bredere werkveld.
- Heldere communicatie essentieel is; daarom wordt gestreefd naar het spreken van een gemeenschappelijke taal en het actief navragen van betekenissen wanneer er onduidelijkheid ontstaat.
- Denken, overleggen en handelen hand in hand gaan; ruimte voor debat wordt gecombineerd met besluitvorming en concrete voortgang.
- Er gewerkt wordt volgens een adaptieve en wendbare aanpak, waarbij ervaringen uit de praktijk worden meegenomen in het doorlopend aanpassen van werkwijzen en oplossingen. Zo ontstaat open innovatie.
- Er vanaf de start van de samenwerking wordt gewerkt aan de curatie en borging van ontwikkelde oplossingen buiten het verband van deze City Deal.
- Ontwikkelde toepassingen een bredere toepasbaarheid moeten hebben dan alleen in de gemeenten waarin deze tot stand zijn gekomen.

⁶ Bron: Europese AI Act

⁷ Bron: Algoritmekader: <https://minbzk.github.io/Algoritmekader/soorten-algoritmes-en-ai/generatieve-ai>

- Interdisciplinaire samenwerking vanuit maatschappelijke opgaven wordt bevorderd, om zo bestaande bestuurlijke en organisatorische silo's te doorbreken.
- Aansluiting wordt gezocht bij Europese wet- en regelgeving, zoals de AI-verordening (AI Act), en bij bredere beleidskaders zoals de Europese datastrategie.
- Partijen benutten actief de kansen voor samenwerking, kennisdeling en financiering op Europees niveau en verkennen aansluiting bij Europese netwerken, toezichthouders en dataspace's.
- Waar mogelijk wordt ingezet op digitale soevereiniteit en autonomie door gebruik te maken van open systemen, open standaarden en publieke of Europese alternatieven voor private Big Tech-infrastructuren.
- De samenwerking wordt gedragen door betrokken professionals die goed zijn ingebed in hun eigen organisatie en handelen vanuit relevante doelen en urgente opgaven.

Artikel 2 – Aanpak en opbouw

Drie onderdelen, één geheel

Partijen erkennen dat de technologische ontwikkelingen op het gebied van AI erg snel gaan en lastig zijn te voorspellen. Om goed te kunnen inspelen op deze ontwikkelingen, kiezen Partijen ervoor om in deze Dealktekst te beschrijven hoe de City Deal is opgebouwd en welke processen en rollen die daarbij en om de inhoudelijke keuzes uit te werken in Jaarplannen.

De City Deal is opgebouwd uit drie onderdelen: het AI-Atelier, het Kennisnetwerk en de Projecten. De onderdelen hebben ieder hun eigen functie en vormen zo samen een samenhangend ecosysteem dat leren, innoveren en implementeren met elkaar verbindt. Centraal staat hierbij het AI-Atelier: de gezamenlijke werkplaats voor de deelnemende Partijen.

Voor elk van deze onderdelen wordt Jaarplan geschreven waarin de activiteiten voor het lopende jaar worden vastgelegd. Elke Partij kan een rol spelen in elk van de onderdelen.

AI-Atelier

In het AI-Atelier werken de deelnemende Partijen samen aan procesinnovatie die voortkomt uit de komst van AI. Ze richten zich daarbij op procesvragen waar elke Partij in de praktijk mee te maken heeft – inhoudelijk, technologisch én organisatorisch. Voor de Partijen ontstaat zo een unieke, gezamenlijke werkplaats waarin ze samen toegepaste kennis over AI ontwikkelen.

Proces

Binnen deze City Deal ontstaan in het Kennisnetwerk gedeelde kennisvragen die raken aan uiteenlopende domeinen zoals HRM, juridische zaken, dienstverlening, inkoop, aanbestedingen, informatievoorziening en digitalisering. Daarnaast zijn er vragen die voortkomen uit maatschappelijke uitdagingen, zoals leefbaarheid en ruimtelijke ordening. In het AI-Atelier worden deze kennisvragen vertaald naar de dagelijkse praktijk van beleidsvorming en uitvoering binnen de deelnemende organisaties. Het AI-Atelier vormt de verbindende schakel tussen het Kennisnetwerk en de Projecten. Het is de spil van deze City Deal. Processpecialisten van de deelnemende Partijen werken in het AI-Atelier samen binnen actielijnen aan het uitwerken van gedeelde vraagstukken. In deze actielijnen worden kennisvragen concreet gemaakt door ze te koppelen aan processen waar organisaties dagelijks aan werken. De werkwijze van het AI-Atelier is tweeledig. Enerzijds ligt de focus op het verbeteren van processen binnen de eigen organisaties van de deelnemers. Anderzijds wordt geleerd van de Projecten die binnen de City Deal worden uitgevoerd. Deze Projecten worden ondersteund met kennis en expertise uit het netwerk, en leveren tegelijkertijd inzichten op die terugvloeien naar de actielijnen. De Maatschappelijke Organisaties en Kennisinstellingen die deelnemen, spelen hierin een actieve rol. Ze leveren inhoudelijke bijdragen via lopend onderzoek en onderwijs, of werken samen met de Partijen aan financieringsaanvragen. Zo versterken ze de verbinding tussen denken en doen, en dragen ze bij aan de optimalisatie van beleid en uitvoering – met aandacht voor ontwikkelingen in Nederland én Europa.

Een andere taak van het AI-Atelier is het vertalen van de randvoorwaarden uit de Dealktekst (veiligheid; rechtvaardigheid; welzijn, duurzaamheid en welvaart; autonomie; lokale identiteit) naar concrete onderwerpprincipes voor AI-toepassingen. Hierdoor worden deze maatschappelijke waarden structureel meegenomen in de toepassing van technologie binnen overheidsprocessen.

Om de samenwerking te ondersteunen, biedt het AI-Atelier algemene voorzieningen voor de Partijen en Projecten. Deze voorzieningen zorgen voor een gezamenlijke basis waarmee Projecten effectief gestart, begeleid, geborgd en teruggekoppeld kunnen worden aan het bredere Kennisnetwerk.

Elke actielijn beschikt over een eigen raad van advies, waarin directeuren en bestuurders van betrokken organisaties zitting hebben. Deze raden van advies komen minimaal twee keer per jaar bijeen om te adviseren over de inhoudelijke koers. Uit elke raad van advies neemt één vertegenwoordiger plaats in de overkoepelende Raad van Toezicht van de City Deal.

Het programma van het AI-Atelier en de invulling van de actielijnen worden jaarlijks vastgelegd in een

Jaarplan, inclusief eigen begroting. Dit Jaarplan wordt opgesteld door het City Deal Team in overleg met de Raad van Toezicht. Hierin worden ook de bijdragen van de Kennisinstellingen en Maatschappelijke Organisaties opgenomen, zodat het geheel goed geborgd en breed gedragen wordt.

Beoogd resultaat

Er ontstaat een gezamenlijke, wendbare leer- en werkomgeving waarin Partijen structureel samenwerken aan het ontwikkelen en toepassen van AI in hun processen. Dit stelt alle deelnemers in staat om te leren over AI én over de gevolgen ervan voor hun eigen vakgebied en werkwijze.

Kennisnetwerk

In het Kennisnetwerk delen Partijen ervaringen, inzichten en dilemma's rond AI. Het Kennisnetwerk vormt de inhoudelijke en normatieve onderbouwing van de City Deal en heeft als doel het bevorderen van kennis en begrip over AI onder medewerkers en bestuurders van de deelnemende Partijen. Het Kennisnetwerk draagt bij aan gezamenlijke afspraken, kennisdeling en een gedeeld begrip van AI-toepassingen en -principes.

Proces

Binnen het Kennisnetwerk worden allereerst afspraken gemaakt over het functioneren van de City Deal, de toepassing van AI-principes en de rolverdeling tussen de deelnemende Partijen. Deze afspraken worden vastgelegd in de Dealttekst en vormen zo een stabiel fundament onder de samenwerking. Om mee te bewegen met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, worden deze afspraken elke twee jaar herijkt.

Tegelijkertijd wordt een actief netwerk opgebouwd waarin Partijen hun praktijkervaringen, inzichten, lessen en dilemma's rondom AI met elkaar delen. Om het onderlinge leren te versterken, worden periodiek congressen en/of andere evenementen georganiseerd voor zowel de deelnemende Partijen als het bredere netwerk rond de City Deal. Deze activiteiten worden vastgelegd in een Jaarplan dat beschikt over een eigen begroting, zodat het Kennisnetwerk ook in organisatorisch opzicht stevig verankerd is.

Beoogd resultaat

Het Kennisnetwerk voedt het AI-Atelier met kennisvragen, praktijkervaringen en morele of bestuurlijke dilemma's. Tegelijkertijd groeit er een actief en lerend netwerk waarin deelnemende Partijen structureel kennis delen en samenwerken. Door de gezamenlijke activiteiten en ontmoetingen ontstaat een gedeeld en verdiepend begrip van hoe AI op een verantwoorde en effectieve manier kan worden ingezet. Dit helpt om maatschappelijke opgaven aan te pakken die samenhangen met het leefbaar houden van onze steden en dorpen.

Projecten

De Projecten binnen de City Deal zijn gericht op het ontwikkelen en toepassen van AI-oplossingen voor maatschappelijke opgaven die samenhangen met het leefbaar houden van onze steden en dorpen. De vragen die daarbij centraal staan, komen voort uit het AI-Atelier en worden gezamenlijk opgepakt door deelnemende Partijen. In de Projecten wordt praktijkkennis getoetst aan de ontwerp-principes en voorwaarden van de City Deal. Zo ontstaan concrete toepassingen én wordt tegelijkertijd gebouwd aan duurzame borging, toetsing en verdere ontwikkeling van AI in de publieke ruimte.

Proces

De Projecten binnen de City Deal zijn gericht op het ontwikkelen én opschalen van AI-oplossingen voor maatschappelijke opgaven die raken aan het leefbaar houden van steden en dorpen. Deze opgaven worden vertaald naar concrete vragen in het AI-Atelier, waar deelnemers uit verschillende domeinen samenkomen om urgente thema's te benoemen waarvoor AI-oplossingen mogelijk uitkomst bieden. Drie of meer Partijen kunnen vervolgens het initiatief nemen om een van deze vragen op te pakken en gezamenlijk een Project te starten. Dit kan gaan om het verder uitwerken of opschalen van een bestaande oplossing of om het ontwikkelen van een nieuwe toepassing. Voordat ze daarmee aan de slag gaan, verkennen zij of deze opgave al elders in Nederland of de Europese Unie wordt aangepakt. Dat voorkomt dubbel werk en maakt het mogelijk om aan te sluiten bij bestaande kennis en initiatieven.

Projecten kunnen ook in een experimentele fase starten. Wanneer drie of meer Partijen een gedeelde vraag hebben die nog niet rijp is voor grootschalige uitwerking, kunnen zij een verkennend Project opzetten in de vorm van een pilot of proof-of-concept. Deze Projecten richten zich op het testen van aannames, het onderzoeken van haalbaarheid en het ontwikkelen van een eerste werkend prototype.

Op basis daarvan stellen de initiatiefnemers een projectplan op. Hierin staan onder meer de aanleiding, het proces, het gewenste doel, de borging en de financiële onderbouwing beschreven. In deze fase wordt de praktijkkennis getoetst aan de ontwerpprincipes van de City Deal: veiligheid; rechtvaardigheid; welzijn, duurzaamheid en welvaart; autonomie; lokale identiteit. Het projectplan wordt vervolgens beoordeeld door het City Deal Team, dat nagaat of het plan past binnen de doelen en randvoorwaarden van de City Deal en of de financiële onderbouwing toereikend is. Het City Deal Team kan zich daarbij laten adviseren door experts van de deelnemende Partijen.

Na goedkeuring kan het Project op elk moment starten. Deelnemers van de betrokken Partijen vormen samen het projectteam. Daarnaast kunnen ook externe partners betrokken worden, ook als zij geen formeel deel uitmaken van de City Deal. Elk Project heeft een trekker met een bestuurlijke of directiefunctie bij een van de deelnemende Partijen, die namens de groep zitting neemt in de Raad van Toezicht. Kennisinstellingen en Maatschappelijke Organisaties worden actief betrokken bij de opzet en uitvoering, bijvoorbeeld door middel van lopend onderzoek, onderwijs, het beschikbaar stellen van faciliteiten of gezamenlijke financiering.

Tijdens de uitvoering ontwikkelen en testen de betrokkenen AI-oplossingen in de praktijk, gericht op het aanpakken van de maatschappelijke opgave. De opgedane inzichten worden teruggekoppeld naar het AI-Atelier en het Kennisnetwerk, zodat nieuwe vraagstukken gevoed worden, ontwerpprincipes worden verbeterd en het lerend ecosysteem wordt versterkt. Het City Deal Team evalueert elke zes maanden de voortgang van lopende Projecten, inventariseert de behoefte aan nieuwe initiatieven en actualiseert het Jaarplan. Door deze systematische aanpak dragen de Projecten bij aan duurzame borging, toetsing en verdere ontwikkeling van AI in de publieke ruimte. Zo ontstaat een blijvende wisselwerking tussen praktijk, beleid, onderzoek en maatschappelijke waarden en wordt het lerend vermogen van de City Deal versterkt.

Beoogd resultaat

Projecten binnen de City Deal leveren AI-oplossingen die bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven die samenhangen met het leefbaar houden van onze steden en dorpen. Ze fungeren daarbij als toetssteen voor de ontwerpprincipes van de City Deal. De gestructureerde aanpak van projectplannen en toetsing draagt bij aan kwaliteit en impact. Door inzichten structureel terug te koppelen naar het AI-Atelier en het Kennisnetwerk, leveren de Projecten een blijvende bijdrage aan de borging en doorontwikkeling van AI in de publieke ruimte. Zo versterken ze het lerende vermogen van de City Deal en stimuleren ze een blijvende wisselwerking tussen praktijk, beleid, onderzoek en maatschappelijke waarden.

Artikel 3 – Bijdrage Partijen

1. Partijen komen overeen dat zij bijdragen in tijd en in financiële middelen.
2. Gedurende de looptijd van de City Deal dragen de deelnemende Ministeries ieder jaarlijks € 30.000,- exclusief btw bij.
3. Gedurende de looptijd van de City Deal dragen de deelnemende Provincies ieder jaarlijks € 20.000,- exclusief btw bij.
4. Gedurende de looptijd van de City Deal dragen de deelnemende Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, de Waterschappen, de ZBO's, de Bedrijven en de Ecosystemen ieder jaarlijks € 10.000,- exclusief btw bij.
5. Gedurende de looptijd van de City Deal dragen de deelnemende Gemeenten met minder dan 100.000 inwoners ieder jaarlijks € 5.000,- exclusief btw bij.
6. Met de overige Partijen worden maatwerkafspraken gemaakt die een combinatie bevatten van een financiële bijdrage en een bijdrage in natura ('in kind').
7. De kassiersrol voor deze City Deal wordt, net als bij de andere City Deals, uitgevoerd door Stichting Platform31.
8. Partijen die geen financiële bijdrage leveren, kunnen alleen deelnemen op voordracht van het City Deal Team of van een betalende Partij, die vervolgens aan het City Deal Team uitlegt waarom deze Partij belangrijk is voor de City Deal.
9. Partijen die geen financiële bijdrage leveren, leveren jaarlijks een bijdrage in natura (anders dan in tijd), met een geschatte waarde van € 10.000,- exclusief btw.
10. De Partijen spannen zich in om, indien nodig voor Projecten, extra financiering te organiseren of

kansen te benutten, bijvoorbeeld door gezamenlijk subsidies aan te vragen.

11. Vanuit elk van de Partijen zijn drie medewerkers betrokken bij de City Deal. Zo wordt commitment geborgd vanuit elke organisatie, ook als een van die collega's vertrekt bij de organisatie. De namen en functies van deze medewerkers worden bij aanvang van de City Deal doorgegeven aan het City Deal team. Voor kleine organisaties kunnen in overleg andere afspraken worden gemaakt.
12. Er wordt vanuit gegaan dat er vanuit dat elke betrokkene van de City Deal (zoals bedoeld bij artikel 3.11) ongeveer een dag in de maand kan worden ingezet voor de City Deal. Als er uit een organisatie meer dan drie mensen meedoen, wordt die inzet per persoon uiteraard minder.

Overige bepalingen

Artikel 4 – Organisatie

De organisatie van deze City Deal is als volgt ingericht:

1. City Deal Team – De City Deal wordt aangestuurd en georganiseerd door het City Deal Team dat bestaat uit een programmamanager, die verantwoordelijk is voor de algemene gang van zaken, een programmasecretaris die de programmamanager ondersteunt, een curator (verantwoordelijk voor de inhoudelijke koers) en een communicatiemanager. De programmamanager is aangesteld door Agenda Stad in de voorfase van de City Deal. De programmamanager stelt in overleg met Agenda Stad de rest van het City Deal Team samen. Het City Deal Team is verantwoordelijk voor het goed verlopen van de City Deal. Het City Deal Team overlegt maandelijks met een vertegenwoordiger van het programma Agenda Stad (de zogenoemde Dealmaker).
2. Raad van Toezicht – In de Raad van Toezicht zitten bestuurders en directeurs van de Partijen. Leden van de Raad van Toezicht zijn betrokken bij een Project of hebben zitting in de raad van advies van een actielijn in het Al-Atelier. De Raad van Toezicht geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het City Deal Team. De voorzitter van de Raad van Toezicht is ook de Ambassadeur van de City Deal.
3. Ambassadeur – De Ambassadeur is voorzitter van de Raad van Toezicht en vertegenwoordiger van de City Deal naar bestuurders van deelnemende Partijen en overige externe partijen.

Artikel 5 – Communicatie

Communicatie over de voortgang van de City Deal en van de Projecten die er deel van uitmaken, is een taak die binnen de City Deal belegd wordt.

1. De communicatiemanager stelt in overleg met het City Deal Team een communicatieplan op en is verantwoordelijk voor een continue stroom aan communicatie-uitingen van de City Deal. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van bestaande communicatiekanalen.
2. Partijen kunnen met in achtneming van de huisstijl vrijelijk communiceren over de Projecten van deze City Deal.
3. Het programma Agenda Stad van BZK ondersteunt de City Deal met haar communicatie. Dit gebeurt onder andere via de website www.agendastad.nl.

Artikel 6 – Evaluatie en monitoring

1. Deze City Deal is bewust adaptief vormgegeven. In een snel veranderende technologische en maatschappelijke context is het noodzakelijk om voortdurend te kunnen bijsturen. Daarom is flexibiliteit geen bijzaak, maar een structureel onderdeel van het ontwerp van deze City Deal. Tegelijkertijd wordt het verwarrend en chaotisch als alles constant aangepast kan worden. In deze City Deal wordt daarom bewust gewerkt met drie ritmes voor herijking en eventuele aanpassing, die passen bij het betreffende onderdeel:
 - a. De actielijnen binnen het Al-Atelier worden jaarlijks vastgesteld en vastgelegd in het bijbehorende Jaarplan.
 - b. Het Projectenoverzicht kan continu worden aangepast. Dit wordt vastgelegd in het bijbehorende Jaarplan. De voortgang van individuele Projecten en de voortgang wordt gemonitord met een intensiteit die past bij de doorlooptijd van het Project.
 - c. De activiteiten in het Kennisnetwerk worden jaarlijks vastgesteld en vastgelegd in het bijbehorende Jaarplan.
 - d. De Dealktekst van de City Deal, kan tweejaarlijks worden aangepast.
2. Er wordt op twee niveaus gemonitord:
 - a. Output: De status van de vastgelegde processen (in het Al-Atelier), het aantal opgeschaalde bestaande Projecten, het aantal nieuwe Projecten en het aantal afgeronde Projecten en de concrete impact daarvan op het hoofddoel, zoals beschreven in Artikel 1.
 - b. Outcome: De kracht van het Kennisnetwerk, uitgedrukt in het aantal Partijen en de kracht van

de interactie tussen de Partijen en de impact die dat maakt in de buitenwereld.

3. Daartoe wordt een keer per jaar contact opgenomen met de Partijen en gevraagd wat de City Deal hen tot nu toe heeft opgeleverd, wat ze hebben geïnvesteerd en wat ze het komende jaar verwachten. Ook evalueert het City Deal Team jaarlijks de voortgang van de City Deal in samenwerking met het interbestuurlijke programma Agenda Stad. Op basis van deze evaluatie wordt waar nodig de koers van de City Deal bijgesteld.
4. De uitkomsten hiervan worden vastgelegd in een jaarlijkse rapportage die wordt gedeeld met Partijen en via een publieksversie met de rest van de wereld. De uitkomsten worden ook verwerkt in de genoemde Jaarplannen.
5. Het Ministerie van BZK gebruikt de jaarlijkse voortgangsrapportage als input voor de periodieke voortgangsrapportage over Agenda Stad voor de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Artikel 7 – Curatie en borging

Partijen vinden het van belang dat de output van deze City Deal langdurig worden gecureerd en geborgd. Hiervoor maken Partijen gebruik van relevante bestaande platformen, zoals het Platform AI en Overheid, het DMI-ecosysteem en andere relevante platformen. In de jaarplannen van met name het AI Atelier en de Projecten wordt hier ook expliciet aandacht aan besteed.

Indien Partijen besluiten de City Deal na de looptijd zoals benoemd in artikel 16 niet nogmaals te verlengen, stelt het City Deal Team een transitieplan op waarin wordt beschreven hoe de samenwerking wordt afgerond en op welke wijze de ontwikkelde producten, kennis en structuren worden gecureerd en geborgd. In dit plan kan tevens worden voorzien in financiële middelen om de borging van resultaten tot twee jaar na afloop van de looptijd van de City Deal te ondersteunen.

Slotbepaling

Artikel 8 – Uitvoering in overeenstemming met Unierecht

De afspraken van deze City Deal worden in overeenstemming met het recht van de Europese Unie uitgevoerd in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften.

Artikel 9 – Gegevenswisseling

1. De in het kader van (de uitvoering van) deze City Deal uitgewisselde dan wel uit te wisselen informatie is in beginsel openbaar. Indien een Partij verzoekt om geheimhouding zullen de overige Partijen deze informatie in beginsel geheim houden en deze geheel noch gedeeltelijk aan enige derde bekendmaken, behoudens voor zover een verplichting tot openbaarmaking voortvloeit uit de wet, een rechterlijke uitspraak of deze City Deal.
2. Partijen dragen er zorg voor dat concurrentiegevoelige en/of privacy gevoelige informatie uitsluitend wordt gedeeld voor zover dit in overeenstemming is met de relevante internationale, Europese en nationale wettelijke kaders. Zij kunnen hiertoe nadere afspraken vastleggen.

Artikel 10 – Toetreding nieuwe Partijen

In overeenstemming met alle Partijen kunnen anderen tijdens de looptijd van de City Deal als nieuwe Partijen toetreden tot deze deal.

1. Het schriftelijke verzoek tot toetreding wordt gericht aan de programmamanager en de programmasecretaris. De programmamanager informeert Partijen via de Raad van Toezicht en vraagt hen om instemming.
2. Zodra alle Partijen in de Raad van Toezicht aan de programmamanager kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende Partij de status van Partij van deze City Deal en gelden voor die Partij de voor haar uit de deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.
3. Het verzoek tot toetreding en de verklaringen tot instemming worden als bijlagen aan de City Deal gehecht.
4. Nieuwe Partijen worden via een addendum aan deze Dealtekst toegevoegd. Zij gaan daarmee akkoord met de inhoud van de gehele Dealtekst. Financiële bijdragen gelden ook voor deze Partijen, met terugwerkende kracht vanaf de start van het lopende boekjaar.

Artikel 11 – Wijziging

1. Elke Partij kan schriftelijk verzoeken deze City Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de instemming van alle Partijen.
2. Nadat een Partij het verzoek heeft kenbaar gemaakt aan de programmamanager en programmasecretaris, wordt advies gevraagd over het voorstel aan de Raad van Toezicht. De programmamanager informeert de overige Partijen over de voorgestelde wijziging en vraagt hen om instemming.
3. Nadat de Partijen in de Raad van Toezicht aan de programmamanager kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot wijziging wordt de wijziging en de verklaringen tot instemming als bijlage aan deze City Deal gehecht (via publicatie in de Staatscourant).

Artikel 12 – Opzegging

1. Elke Partij kan deze City Deal met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden schriftelijk opzeggen, indien een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat deelname in deze City Deal billijkheidshalve op korte termijn behoort te eindigen. De opzegging moet de verandering in omstandigheden vermelden.
2. Wanneer een Partij deze City Deal opzegt, blijft de deal voor de overige Partijen in stand voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten.
3. Ingeval van beëindiging van deze City Deal worden betaalde bijdragen voor het lopende boekjaar niet terugbetaald.
4. Ingeval van beëindiging van deze City Deal krachtens opzegging is geen van de Partijen jegens een andere Partij schadeplichtig.

Artikel 13 – Nakoming

Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken in de City Deal niet in rechte afdwingbaar is.

Artikel 14 – Counterparts

De City Deal kan worden ondertekend door Partijen in verschillende exemplaren, die samengevoegd hetzelfde rechtsgevolg hebben alsof deze City Deal is ondertekend door alle Partijen in één exemplaar.

Artikel 15 – Citeertitel

Deze City Deal kan worden aangehaald als “City Deal Over Al”.

Artikel 16 – Inwerkingtreding en looptijd

1. Deze City Deal treedt in werking op 19 september 2025 en heeft een looptijd van vier jaar.
2. Partijen geven bij ondertekening aan of zij zich verbinden voor de volledige looptijd, of kiezen voor een periode van twee jaar met de mogelijkheid tot stilzwijgende verlenging met nog eens twee jaar.
3. Partijen die kiezen voor de tweejaarsoptie en géén gebruik willen maken van de stilzwijgende verlenging, dienen dit uiterlijk 19 maart 2027 schriftelijk te melden aan het City Deal Team.
4. Partijen treden uiterlijk 19 maart 2029 in overleg over voortzetting van deze City Deal. Alvorens er besloten wordt over de voortzetting van de City Deal dient Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een advies over voortzetting te verlenen.
5. Indien Partijen de City Deal besluiten af te sluiten wordt door het City Deal Team een transitieplan geschreven waarin staat beschreven hoe de City Deal wordt afgerond en de producten geborgd. Hierin is het ook mogelijk om geld te reserveren om tot twee jaar na de looptijd van de City Deal de resultaten te borgen.

Artikel 17 – Publicatie

1. Deze City Deal zal net als andere City Deals openbaar worden gemaakt door publicatie in de

Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de City Deals.

2. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties rapporteert over de Agenda Stad, alsmede de hieruit voortvloeiende City Deals naar de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Aldus overeengekomen te Breda op 18 september 2025 en in tweevoud ondertekend,